

Deelnameformulier Valorisatie Grant 2015:

Naam: Lieke van Deinsen, MA.
E-mail: l.vandeinsen@let.ru.nl
Titel PhD-project: *The formation of a Dutch Cultural Identity, 1670-1735.*
Startdatum PhD-project: 1 september 2011
Einddatum PhD-project: 16 januari 2016

1. Welke concrete activiteiten wil u gaan ondernemen en op welke doelgroep(en) zijn deze gericht?

Dit project is een **samenwerkingsverband** met het **Rijksmuseum** in Amsterdam. Eind 2015 krijgt het Rijksmuseum te Amsterdam naar alle waarschijnlijkheid een schilderij (zie bijlage A) van de achttiende-eeuwse schilder Paulus Constantijn la Fargue voor een termijn van twee jaar in bruikleen. Dit schilderij vertoont de vergaderzaal van het laat achttiende-eeuwse Leidse kunstgenootschap *Kunst Wordt Door Arbeid Verkregen* met daarop één van de meest bezongen literaire verzamelingen van de achttiende eeuw: het **Panpoëticon Batavum** ('alle Nederlandse dichters'). Het betreft een sierhouten kast waarin rond 1800 de portretten van meer dan driehonderd Nederlandse dichters en dichtersessen verzameld waren. Meer dan honderd gedichten werden gedurende de achttiende eeuw op deze collectie geschreven. Het Pan – zoals deze verzameling in de wandelgangen is gaan heten – biedt dan ook een uniek inzicht in de **canonisering** van vroegmoderne schrijvers en is bovendien de belangrijkste bron van auteursportretten voor 1800.

Tijdens de Leidse buskruitramp van 1807 raakte het Pan echter zwaar beschadigd en werden de honderden portretten al snel over heel Europa verspreid. Tegenwoordig zijn 82 portretten (zie bijlage B) in het bezit van het Rijksmuseum en maken 22 van hen deel uit van de **permanente tentoonstelling**. De collectie is nog altijd groeiend: heel recentelijk werd bijvoorbeeld nog het portret van Hugo de Groot aan de verzameling toegevoegd. Desondanks is de aandacht voor dit opmerkelijke achttiende-eeuwse project vooral beperkt gebleven tot de *individuele portretten* en ontbreekt een gedegen geschiedenis van de portretten als *verzameling*. Mijn proefschrift, dat onder leiding van Lotte Jensen wordt uitgevoerd binnen de kaders van het NWO VIDI-project *Proud to be Dutch*, voorziet in deze leemte en middels deze valorisatiebeurs wil ik de belangrijkste bevindingen in samenwerking met het Rijksmuseum voor een **breed publiek** beschikbaar maken in de vorm van een tweetalige (Engels/Nederlands) **website** en de ontwikkeling van een voorstel voor **informatieverbetering** in het museum zelf.

Stakeholders: de doelgroep van dit project is op de eerste plaats het Rijksmuseum zelf; op de tweede plaats de bezoekers van het museum. Sinds de heropening van het Rijksmuseum in april 2013 is het bezoekers aantal explosief gestegen. In nog geen acht maanden tijd bezochten ruim **2.220.000 bezoekers** het museum. (bron: rijksmuseum.nl). Daarnaast zijn er de bezoekers van de website van het Museum: in de eerste acht maanden na heropening kon de website rijksmuseum.nl rekenen op meer dan **6.000.000 digitale bezoekers**. Meer specifiek wil dit project zich richten op bezoekende docenten en scholieren.

Dit project heeft als **doelstelling de informatievoorziening** te verbeteren rondom een uniek **cultureel erfstuk** uit de achttiende eeuw. De bruikleen van de twee schilderijen met daarop de afbeeldingen van het kabinet waarin de portretten eens verenigd waren biedt hiervoor de uitgelezen aanleiding.

Deze plannen zijn te vertalen naar de volgende concrete activiteiten.

1. De oprichting van **een tweetalige** (Engels/Nederlands) **website** waarop:
  - a) **een algemene geschiedenis** van de collectie voor een **breed publiek** toegankelijk wordt gemaakt;
  - b) **aanvullende informatie** wordt gegeven op de permanente collectie van het Rijksmuseum én de collectie in het depot inzichtelijk wordt gemaakt.
  - c) **een digitale reconstructie** van het achttiende-eeuwse Panpoëticon wordt gegeven op basis van contemporaine bronnen, veilingcatalogi en de collectie van het Teylers Museum om zodoende een completer beeld te geven van de verzameling.
2. **Een voorstel** wordt geschreven voor de **verbeterde informatie voorziening** voor het Panpoëticon zoals het zich in de openbare opstelling van het Rijksmuseum bevindt.
3. **Een lunchlezing** in het Rijksmuseum (medio 2015)
4. **Een populariserend artikel** in het *Rijksmuseum Bullit* (na voltooiing van dissertatie).

2. Op welke wijze leveren deze activiteiten een bijdrage aan de maatschappelijke meerwaarde van uw onderzoeksproject?

Als er één begrip is dat de afgelopen decennia veel stof op heeft doen waaien dan is het wel de term 'canon'. In een tijd van sociale egalisering en emancipatie is het niet alleen ondenkbaar geworden dat alle culturele kopstukken louter onder de noemer 'dead white males' zouden vallen, maar is überhaupt de poging tot het samenstellen van *de* lijst van meest gewichtige namen binnen een schijnbaar heterogene gemeenschap verdacht geworden. In Nederland vond de discussie zijn meest publieke neerslag in de commotie rondom de Canoncommissie, die in 2005 werd opgericht nadat de Onderwijsraad had geconcludeerd dat er in het onderwijs een tekort was aan 'aandacht voor de "canon" als uiting van onze culturele identiteit'.¹ Naast levendige publieke debatten over welke werken tot een specifiek nationale danwel Westerse canon zouden behoren, verscheen er een stormvloed aan academische publicaties waarin de conceptualisatie van het kernbegrip 'canonvorming' geproblematiseerd werd.

Dit valorisatieproject wil een bijdrage leveren aan dit debat door aan de hand van een tastbare en rijke casus voor een breed publiek inzichtelijk te maken hoe processen van canonvorming in het verleden vorm kregen. Met name docenten en scholieren (die al dan niet een bezoek aan het Rijksmuseum zullen brengen) zullen hierbij centraal staan als doelgroep. Daarbij zal het grillige karakter van canonvorming en de totstandkoming van 'onze' canon van de Gouden Eeuw in een nieuw daglicht worden geplaatst. Zodoende biedt dit project niet alleen aanvulling op bestaande informatievoorziening rondom het Panpoëticon, maar in abstracto ook inzichten in processen van canonvorming.

---

¹ Entoen.nu. *De canon van Nederland. Rapport van de commissie ontwikkeling Nederlandse canon. Deel A.* Den Haag 2006, 14.

3. Volgens welk concreet werkplan, tijdplan en volgens welke begroting wilt u de valorisatie-activiteiten gaan uitvoeren?

a. Planning

Februari 2015. Inventarisatie beschikbare portretten *buiten* Rijksmuseum/Teylers (8 uur)
Maart – Mei verzamelen materiaal voor webomgeving/ schrijven teksten (16 uur)
Juni – oktober Vormgeving webomgeving. (16 uur)
December - februari Inrichting webomgeving. (32 uur; na voltooiing dissertatie)
Maart Lancering webomgeving met de aankomst van schilderijen

NB: Dit project kan de opmaat vormen tot een vervolgproject na voltooiing van de dissertatie in januari 2016. Op basis van het onderzoek zal in de loop van dat jaar een artikel geschreven worden voor het Rijksmuseum Bulletin. Ook kunnen de mogelijkheden worden verkend om een eventuele catalogus van de schilderijen op te zetten.

b. Begroting

- Website ontwerp 600
- Studentassistent 400

4. Toegezegde Partners

a. Rijksmuseum Amsterdam

- Dr. Jenny Reynaerts, Senior Conservator 18^e- en 19^e-eeuwse Nederlandse schilderkunst (j.reynaerts@rijksmuseum.nl)
- Josephina de Fouw, Junior Conservator 18^e-eeuwse Nederlandse schilderkunst (j.de.fouw@rijksmuseum.nl)

b. Teylers Museum Haarlem

- Prof. dr. Eric Jorink, Teylers Hoogleraar/Huygens ING (eric.jorink@huygens.knaw.nl)

c. Overige academische partners

- Dr. Ton van Strien, Universitair docent historische Nederlandse letterkunde, Vrije Universiteit Amsterdam.

d. Technische ondersteuning

- Bas Berns, website-ontwerper.

5. Bijlagen

- a. Betreffende schilderijen die in 2015 in bruikleen naar het Rijksmuseum gaan.
- b. Overzicht van beschikbare portretten in het Rijksmuseum Amsterdam.